

שמי הוא מריאן

מריאן ס' מריאן (פנחס בורשטיין, 1927-1977), מוזיאון תל אביב לאמנות

התערוכה, המציגה בפני הקהל בישראל גוף עבודות מטלטל, מתחקה אחר מסע חייו של האמן פנחס בורשטיין, שהמציא את עצמו מחדש בשנות ה-50 בשם מריאן ס' מריאן. במשך ארבעה עשורים שבמהלכם נדד בין אושוויץ, ירושלים, פריז וניו-יורק, יצר מריאן ציורים, רישומים, תצלומים, סרטים וחומרי ארכיון רבים, שרבים מהם מוצגים כאן לראשונה.

התערוכה מוצגת במוזיאון תל אביב לאמנות בשיתוף עם המוזיאון לאמנות עכשווית צפון מיאמי (MOCA)

פנחס בורשטיין נולד בנובי-זאץ, פולין, למשפחת אופים. עם פלישת הנאצים לפולין ב-1939, כשהיה בן 12, החלה מסכת ייסוריו במחנות הריכוז הנאציים. עד שב-1944 נשלח לאושוויץ. בסוף המלחמה, בצעדת המוות, נורה ברגלו, שנכרתה לאחר מכן במחנה העקורים. בורשטיין ניצל יחיד במשפחתו, הגיע לארץ-ישראל ב-1947, ומאחר שהוגדר "בעל מוס" נשלח למעון עולים קשישים בבת-גלים, חיפה.

בסיוע עליית הנוער הצליח בורשטיין להתקבל ללימודים ב"בצלאל החדש", שם חבר לקבוצה מצומצמת של בני גילו, כולם ניצולי שואה ופליטי מלחמה, בהם הציירים אביגדור אריכא, יהודה בקון ומאיר לייבנר - שכינה את עצמו מריאן מרינל והתאבד בירושלים בשנת 1955. ידידו של בורשטיין, המשורר נתן זך, כתב שבהשראת מרינל אימץ לעצמו בורשטיין את השם מריאן.

ב-1950, לאחר שהציג תערוכת יחיד ראשונה בירושלים, הפליג מריאן לפריז להמשך לימודי אמנות, ומאז לא חזר לארץ. בפריז פגש את אנט זוננבליק, ניצולת שואה מאנטוורפן שהיתה לאשתו, וכבר ב-1952 הציג בה תערוכת יחיד, אך רק ב-1960 - עם הצגתם של כמה מציוריה ה"נפשות הפועלות" שלו בגלריה דה-פראנס ובמקביל גם בניו-

יורק - זכה להכרה משמעותית בזירת האמנות הפריזאית. ב-1962, לאחר שנדחתה בקשתו לקבל אזרחות צרפתית, עקר לניו-יורק, וב-1969 קיבל אזרחות אמריקאית שכללה הכרה רשמית בשם שאימץ לעצמו, מריאן ס' מריאן.

בעשור האחרון לחייו התגורר מריאן ויצר במלון צילסי המפורסם בניו-יורק - מעוז האוונגרד והבוהמה ברחוב 23 מערב במנהטן. תקופת שהותו במלון, בחדרו הטעון תהומות נפש, חפפה לזו של דמויות כמו פטי סמית ורוברט מיפלט'ורפ, אלן גינסברג, וכמה מיוצאי הפקטורי של אנדי וורהול: בריגיד ברלין, ויווה, ובעלה האמן מישל אודר.

ב-15 ביוני 1977, כשהוא בן חמישים, מת מריאן מדום לב בסטודיו שלו במלון צילסי. בשנה זו הספיק להציג תערוכת יחיד מקיפה בפריז, בלוויית קטלוג שבו נדפס טקסט פרי עטו, הנפתח במשפט "שמי הוא מריאן". לבקשתו, נקבר בפריז בבית הקברות מונפרנאס.

במוזיאון תל אביב לאמנות זוהי תערוכה מקיפה שנייה למריאן (הראשונה הוצגה ב-1979, כשנתיים לאחר מותו), והיא מחזירה לזיכרון את אחד האמנים שפעלו פה למשך זמן קצר, אך מקומם הראוי בתולדות האמנות המקומית שמור להם. העבודות בתערוכה רחוקות מעיסוק בחייו של אדם אחד. ביצירתו מעלה מריאן ביבר אנושי של דמויות, שנידונו להיות נציגות של גורל האדם במחצית השנייה של המאה ה-20. ברוח זו ספד לו ידידו המשורר נתן זך: "הוא מת כדרך שחי: לא כאמן מקולל, כי אם כאמן גדול של תקופה מקוללת".

קרדיט צילום: Venus over Manhattan, ניו-יורק
אלעד שריג, מרגריטה פרלין, מוזיאון תל-אביב לאמנות

אוצרות: אליסון מ' גינגרס,
נועה רוזנברג; עוזרת לאוצרות: נטלי אנדריאשביץ

